IJARSCT
ISSN (Online) 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Impact Factor: 5.731
Volume 2, Issue 7, January 2022

महात्मा ज्योतिबा फुले : स्त्री शिक्षण कार्य

सौ. योजना यो. हळदे
एम. एम. जगताप कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय महाड. रायगड

सारांश:

एकोणिसाव्या शतकात सर्वि अज्ञान अनाचार वर्षमता धमयरूढी यांचे साज्य पसरले होते. या शतकातील भारतातील समाज सु धारिा चळर्ळ फार महत्त्पूय होते . भारतातील परांपरागत समाज सांर्च्या वर्रूद्ध बांड करिारे पहहले पु रूष म्हिजे ज्योततबा फ ु ले होय. समाजात भीषि अज्ञान, कमयका ां ड, र्ि यभेद, जातीभेद, बालवर्र् ाह ,के शर्पन, सतीची चाल, इत्यादी रूढी प्र ा ां नी पू स्त्रिया ग्रासलेल्या होत्या.

प्रस्तार्ना :

महात्मा फ ु ले या ां च्यापु र् ीची रीया ां ची अर्र् ा : १९व्या शतकातील समाज हा धाम्रमयक कमयका ां डा ां नी सर्य ब्राह्मिोत्तर समाज रसातळाला गेला होता.जातीभेद र् अरपृ श्यते चा प्रश्न त्याकाळी बबकर् होता.सामास्त्जक चालीरीती र् रृढी परांपरेत जरठ बालवर्र् ाह, के शर्पि र् सतीची चाल ,वर्षम वर्र् ाह अनेक वर्र् ाहहत स्त्रिया ां ना लहानपिी र्ैधव्य येि े या प्र ा ां चा अर्ल पररिाम होता.रर्तःचां अस्त्रतत्र् गमार्ू न बसल्या होत्या. दु सऱ्या बाजीरार् ाच्या काळात तर स्त्रिया ां ची फारच दयनीय अर्र् ा झालेली होती.

रिी उद्धाराचे कायय :

महात्मा ज्योततबा फ ु ले या ां च्या काळात भारतीय समाजातील स्त्रिया ां ची स्त्स्ती अततशय र् ाईर् होती.समाजाने

स्त्रिया ां ना सर्य प्रकारच्या बांधनात पु रते जखड ू न ठे र्ले होते .त्या ां ना सर्य प्रकारचे हक्क नाकारले होते . स्त्रिया ां ना

समाजात सन्मानाची र् ागि ू क ममळार् ी यासाठी त्या ां नी प्रयत्न चालर्ले .स्त्रिया ां ना मशक्षि ममळल्र्याखेरीज

त्या ां चा उद्धार शक्य नाही म्हि ू न महात्मा ज्योततबा फ ु ले या ां नी रिी मशक्षिाचे कायय प्रम हाती घेतले

.भारतीय समाजात त्या काळात बालवर्ाहाची प्र्ा जरठ क ु मारी वर्ाह देखील बरेच होत.सहास्त्जकच वर्धर्ाांची

सांख्या मोठी असेल त्याांची स्त्ती अततशय बबकर् होती. वर्धर्ा स्त्रियाांना भोगार्े लागिरे दु ःख पाहून

ज्योततबाांनी वर्धर्ा पु नवर्य हाचा चळर्ळीस सक्रिय पाहठांबा हदला .त्याांनी पु ण्याच्या गोखले बागेत १८६४मध्ये एक पु नवर्य र्ाह देखील घडर्ू न आिला. वर्धर्ा स्त्रियाांचे के शर् पि करण्याच्या दृष्प्रततसह त्याांनी कडाड नवरोध के ला.

वर्धर्ा स्त्रियाांर् आिखी एक प्रकारच्या सांकर्ाला सामोरे जाण्याचा प्रसांग काही र्ेळा ओढर्त असे एखाद्या वर्धर्ारीचे तारूण्य सु लभ भार्नाांच्या आहारी गेल्याने चु क ू न र्ाकडे पाऊल पडले .,तर अशार्ेळी

ततच्यापु ढे भ्रृ िहत्ते खे रीज अन्य पयायय उरत नसे दु दै र्ी स्त्रियाांर्ील अनर्ा प्रसांग र्ाळार्ा म्हि ू न सि १८६३

मध्ये महात्मा फ ु लें नी रर्तःच्या घरी बालहत्या प्रततबांध गृ ह सु रृ के ले . या हठकािी बाळां तपिासाठी येिाऱ्या

वर्धर्ा स्त्रियाांच्या मु लाां च्या पालनपोषिाची सां पू िय जबाबदारी ही त्याांनी रर्ीकारली.अशाच एका काशीबाई

नार्ाच्या ब्राहिम वर्धर्ेच्या पोर्ी जन्मास आलेल्या यशर्ांत नार्ाच्या मु लास त्याांनी रर्तः दत्तक घेतले .

तनष्कषय:

समाजातील वर्षमता नष्र् करून समताधधस्त्ष्ठत समाज तनमायि करण्याचा त्याांनी प्रयत्न के ला. स्त्रियाांनी अरपृ श्याां च्या उद्धारासाठी मशक्षिाचे दालन खु ले करून हदले . स्त्रियाांर् अत्याचार जु लू म रूढीद्र्ारे अन्याय होत होते .त्याांच्यार्ील अत्याचार कमी व्हार्ेत या उद्देशाने स्त्रियाांच्या उद्धाराचे काम हाती घेतले . तसेच रिी मशक्षि, वर्धर्ा पु नवर्य र्ाह, बालवर्ाह ,स्त्रियाांचे के शर्पि ,बालहत्या या सर्य आपत्तीांना त्याांनी कडाड ू न वरोध

के ला. म्हि ू नच आजची रिी ही मु क्तपिे रर्तांिपिे आपले जीर्न सु खकर जगत आहे.

सांदभय:

१) भारतीय समाज िाांतीचे जनक महात्मा ज्योततरार् फ ु ले - प्रा. ना. ग. पर्ार

IJARSCT
ISSN (Online) 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Impact Factor: 5.731
Volume 2, Issue 7, January 2022

२)शेतकऱ्यांचा असुड- महात्मा जोतीरार् फ ु ले

३) महात्मा फ ु ले समग्र र्ाङ्मय - धनांजय कीर

४) समाजसु धारक- मु कता के िेकर

५) महात्मा जोततरार् फ ु ले व्यक्रकत र् कायय - ॲड. कांडगे राम